

A KIBÉKÜLÉS (II.)

Irta KOLOZSVÁRI GRANDPIERRE EMIL

Téli utca, piszkos kupacokban a hó, néhol hósapkás kocsik, az úttesten latyak, koránkelő emberek siettek, amerre csak nézett, pirosló orrok, piros fülek, s ellentétben ezzel, gyűrött, többnyire vértelen arcok, álmosan hunyorgó szemek. Mindenki sietett, egyedül ő nem. Nem akart a gimnáziumba menni, mint eddig minden reggel, s ettől az utca képe egyszerre megváltozott. A járókelőket húzta-vonta valami, ő kívül maradt a vonzáson. Tudni csak annyit tudott, hogy fáradtan és készületlenül beülni a padba, túl nagy kockázatot jelentene, most amikor Darázi is feltört. A mulasztás következményei nem aggasztották, szilárdan megalapozta jóhírét, ha azt állítja, hogy gengszterek rabolták el, hogy apját megszarolják, az osztályfőnök meg az igazgató azt is elhinné.

Nagyon elégedetten önmagával, szélesen elvigyorodott. Az ötlet két másik ötletet fiadzott. Eddig a megszokott útvonalat követte, most irányt változtatott. Műsortájékoztatót vásárolt az újságárusnál. Két különböző moziban megnézett egy-egy filmet és miután egy vendéglőben megebedett, kábultan, de valamelyest megnyugodva tért haza.

Már a küszöbön megütötte a fülét a telefon berregése. Anyja hangja annyira feldúlt volt, alig ismerte meg, reszketve támadott fiára:

— Hol voltál? Mi történt veled, az Istenért. Inkább apáddal maradok, csak te ne...

— Ne nyugtalankodj, anya, — vágott közbe hidegen, erőltetett nyugalommal, — semmi bajom. Tusolok és megpróbálok délután aludni.

— En már azt hittem, hogy a válasz miatt ... Rémeiket láttam ... — szakadt föl a csönd a vonal másik végén.

— Nem szóltam semmit a válasz ellen...

— De hát akkor miért nem voltál az iskolában? Apád is, én is, mint az örültek, úgy kerestünk.

A fejleményeknek ezt a részét Ricsi nem látta előre. Arra viszont, hogy hiányzását hogyan magyarázza meg az osztályfőnöknek, felkészült. Anyját azzal az előre elkészített hazugsággal iparkodott leszerelni: szédülés fogta el, bement az orvosi rendelőbe, mire megvizsgálták, nagyjából jobban lett. Valószínűleg vérnyomás csökkenés okozta a múltó rosszullétet, ami egyébként nem komoly, gyógyszerrel sem írtak fel. Igen, igen, majd elmegy az orvoshoz, igen, az apját felhívja, hogy ne idegeskedjék. Máskor nem csinál ilyesmit. Ugy látszott, Ricsit nem rendítette meg a családi dráma.

Ahogy anyjának mondta, tusolt, lefeküdt és sikerült aludnia, mintegy másfél-két órát, úgyhogy frissen, kipihenten fogadta szüleit, akik gyanakodva méregettek. Aggodalmuk másodpercek alatt eloszlott.

— Vacsoránál találkozunk, — vetette oda, s visszavonult a szobájába, hogy elmerüljön tanulmányaiban. Fogadkozott, hogy a válasz kérdésével többet nem foglalkozik, de a gondolatainak nem bírt parancsolni. Tudata átúszott a feladatok fölött, hogy valami homályos részletre tapadjon, aminek a bekövetkezése mégcsak nem is bizonyos. Ilyenkor vagy felugrott ültéből, vagy a fogát harapta össze dühében.

Élégedetlenségének azonban nem mütatta jelét, sem aznap, sem azután. Életük folyása visszatért a régi mederbe, csupán a Takács Tónival kapcsolatos programok szűntek meg. Nem változott a szavak hangsúlya, a tekintetek tartalma, mintha mi sem történt volna, Brigitta ugyanúgy járt el hazulról és úgy járt haza, mint annak előtte. A felszín mit sem árult el a mélyben végbemenő eseményekről. Egészen egy csütörtöki délutánig.

Ketten tartózkodtak a lakásban — anya és fia. Brigitta ezúttal körültekintően választotta meg a beszélgetés idejét. Szemlátomást lazítás céljából, Ricsi Couperin egyik fuvolára írt művét hallgatta.

— Egy pillanatig ráérsz? — kérdezte, hogy az utolsó akkordok elhangzottak.

— Tessék, anya, — a fiú visszaereszkedett a karosszékekbe és kényelmesen hátradőlt.

— Apáddal beszéltem, — szólalt meg az asszony, határozottan, fensőbbesen, ahogyan mindig, — és megegyeztünk abban, hogy nem várjuk meg a válás kimondását, hanem néhány nap múlva elköltözünk.

— Kik? — kérdezte Ricsi érdeklődés nélkül.

— Hát te meg én.

— Nem tudom, honnan veszed, — vonta meg a fia a vállát, — én nem költözködöm.

Ami soha nem fordult elő, Brigitta dadogott, vonásai harmóniája megbomlott, lélegzete meggyorsult:

— Hát nem úgy volt?... Nem abban állapotunk meg?... Hát nem hozzám húzol?... Ezt nem teheted velem. Én nélküled...

Összeszedte magát és támadásba ment át.

— Miért nem szólsz semmit? Mi ez a sunyi hallgatás? Miért nem beszélsz?

— Mit vársz tőlem? Hogy örüljek?...

— Dehát egyszer már minden rendben volt közöttünk. Azzal kezdtem, hogy minden marad a régiben.

— Hogy maradna a régiben, ha te elmégy? — Ricsi nem emelte fel a hangját, a szokásosnál is halkabban beszélt. Mint egy célzó, úgy válogatta meg a szavait:

— Te, anya, mint az átlagnál sokkal műveltebb ember pontosan tudod, hogy a válást elsősorban a gyerekek sínylik meg. Igazán lehetnélné volna annyi tapintattal, hogy vársz a kispolgári érzelmi ügyeiddel és nem akkor jelented be a válást, amikor én életem legdöntőbb fordulója előtt állok.

— De hát... — Brigitta úgyszólván megkövült, annyira váratlanul érték a vádak.

— Azt is közölted velem, hogy az életemet a véletlennek köszönhetem.

— Ez aztán végleg nem igaz! Hiszen azért mentem férjhez apáddhoz. Egyedül azért, hogy gyerekek legyenek. Ne légy igazságtalan, úgyis nehéz a helyzetem. Hidd el, ha egy magamfajta nő ilyen lépésre szánja el magát, annak komoly oka van.

Ricsi kissé lehajtottá a fejét, alulról fölfelé fürkészte anyját. Mélyet lélegzett, csak aztán szólalt meg:

— Én abban a hitben nőttem föl, hogy ti szeretitek egymást. Te bebizonyítottad, hogy nem így van. Tehát becsaptál engem. Te csaptál be. Mert apám szeret téged.

Az ellenérveket úgy söpörte ki tudatából, mint a szemetet. Őt magát sem győzte meg. Üresség fogta körül és szédülés fogta el, a vágy, hogy belézuhanjon, végleg elmerüljön ebben az ürességben. Egy pillanatra az a gondolat is felvillant benne, vakítón éles fény, hogy visszakozik, maradjon minden, ahogyan eddig volt. A fény kihuny; megértette, hogy régi életüket most már semmilyen emberi erő, akarat nem támaszthatja föl. Egyetlen út van előtte, egyetlen út: új élet az új partner oldalán.

— És ezenkívül, hogy lesz közöttünk? — kérdezte félénken.

— Te elmégy. Én itt maradok. Te döntöttél így. És kérek, ne csinálj jelenetet, mert már eddig is nagyon visszavetettél tanulmányaimban.

Este az apja megpróbálta jobb belátásra bírni a fiát, a legcsekélyebb eredmény nélkül. Néhány nap múlva Brigitta elhurcolkodott, anélkül, hogy imádott fiától elbúcsúzott volna.

A sebész hasznát szeretett volna húzni a tényből, hogy Brigitta elhagyta és ezzel visszanyerte a szabadságát. Most, hogy többé nem érezte magán felesége számonkérő tekintetét — ezt nem pontosan így gondolta, de valahogy ilyenformán, — most már nyitott szemmel járkált a világban. Úgyszólván óráról órára új örömek kínálkoztak. Vagy legalábbis azt hitte. Itt egy mosolygás, amott egy mosolygás. Kivirult a világ körülötte. Nem kényszerült rostálni, mint amióta Éva szakított vele, alkalomról alkalomra, hogy ez meg ez komoly nő, felelőtlenség volna kikezdeni vele, hiszen a gyerekek miatt nem válhat. Maradtak a kis nöcskék, akik megtiszteltetés számba vették közeledését, s el sem várták, hogy komolyan vegye őket.

Pöllélegzett, de még aznap, hogy az első találkát megbeszélte, elfogta a félelem, mi lesz, ha Ricsi az ő félrelépését is ugyanazzal az irgalmatlan szigorral, ugyanazzal a már-már gyűlölködő hajthatatlansággal ítéli meg, mint az anyját? Zavart szabadkozások közepette mondta le a találkát.

Így hintázott egy ideig a vágy és a félelem között, míg végül megint rátört a tudat, hogy sajnos, közelebb jár a hatvanhoz, mint az ötvenhez, azaz kevés

ideje van már hátra, távolodik, elhúzódik tőle minden, amiben örömét lelhetné. Suba alatt bonyolította le kalandocskáit, óvatosan, megbújva a pályája kínálta ürügyek mögött: soron kívüli műtét, váratlan komplikáció, válságos állapot, be kell nézni a kórházba, stb.

Szerette volna legalizálni a kimaradásait, szégyellte és megalázónak tartotta, hogy hazugságokkal traktálja a fiát. A szöveget már megfogalmazta magában és a jelenetet ismét és ismét átélte:

— Mit szólnál hozzá, Ricsi, ha holnap vagy holnapután estére randevút beszélnek meg valamelyik nőismerőssémmel? Férfiak vagyunk, te most kezded, én, sajnos, az utolsó dobásaimnál tartok. Azért kérdem ezt tőled, kisfiam, mert nem szeretném, ha énrám is úgy megharagudnál, mint anyádra.

Hiányzott a bátorsága hozzá, hogy a tervet valóra váltsa.

Bármennyire óvatos, gyanakvó és tartózkodó volt, mégsem kerülhette el sorát. Beleszeretett egy nála negyedszázaddal fiatalabb kolléganőbe, Ernába. A kedves természetű, kissé kövérkés, gondozott, guszutas szőke nőből jóformán teljesen hiányoztak azok a tulajdonságok, melyekről Zsolt olyankor ábrándozott, amikor éppen valóni szeretett volna Brigittától. Korlátolt kis agya volt Ernának, de tiszta, józan esze, amit semmi előregyártott elem nem homályosított el, amellet csak úgy áradt belőle a gyöngédség. A betegek imádták. Azok is, akiket megkínzott a fecskendőtűjével, azok is, akiknek tévesen állapította meg a betegségét. Jólél-küségéhez nem férhetett kétség, ez a körülmény olykor a hivatásos gonoszokat is leszerelte.

Erna azzal zsarolt, hogy nem zsarolt, még a témáját is elkerülte a házasságnak, s ha azt kérdezte „szeretsz”, soha nem fűzte hozzá a kiegészítő kérdést: „örökre?” Nem kalandra termett nő volt és a sebész, ahogy a lelkében szilárdan meggyökeresedett elhatározást, hogy feleségül veszi, halogatta, egyre borzalmasabban szégyenkezett gyávasága miatt.

Érettségi óta nem szorongatta olyan idegfeszítő izgalom, mint azon a délután, amikor végre elszánta magát, hogy tanácskozik a fiával. Ricsi persze sikeresen érettségizett, sikerült a felvételi vizsgája. Az Egyetemen már az első szemeszterben fölfigyeltek rá a tanárok. Az első évet évfolyamelsőként fejezte be, a jelek arra vallottak, hogy a következő évben megtartja pozícióját. Pihenésképpen épp preklaszikus muzsikát hallgatott.

Akárcsak Brigitta annak idején, a sebész megvárta, míg a lemez lejár, csak akkor szólt meg, rekedt, már-már elcsukló hangon.

— Miért vagy olyan izgatott, apa, — kérdezte a fiatalember lekezelő, kissé pártfogó modorban.

— Mert életem fordulóponthoz érkezett, s nem szeretném, ha engem is olyan szigorúan ítélne meg, mint anyádat.

Ricsi vállat vont:

— Titeket nem lehet egy kalap alá venni. Ő itthagytott a legválságosabb korszakomban. Te velem maradtál. — Szünetet tartott. — Remélem, — folytatta aztán más hangon, — nem az én magánügyeimről szándékozol tárgyalni velem. Sokan gúnyolnak, hogy nincs barátnőm, de nekem egyelőre ilyesmire nincs időm. És az álláspontomat, ne haragudj, apa, a te rábeszélésedre sem változtatom meg.

— A te dolgod. Abba én nem szólok bele. Az én magánéletemről van szó. Mondd, rossz néven vennéd, ha újra megnősülnék?... — hangja megremegett és mindjárt utána a lába is. — De őszintén beszélj.

A közlés szemlélatomást váratlanul érte Ricsit. Ahogy az ő fiatal arcáról levált a mosoly, úgy vált le az apa arcáról is. És ugyanúgy derült föl, néhány másodperccel azután.

— Jogod van hozzá...

— Azt tudom, — legyintett az apa idegesen, — nem a polgárjogi helyzetemre vagyok én kíváncsi, hanem a te véleményedre.

— Apa, — lépett hozzá a fiú, — én nemhogy ellenzem a házasságod, hanem a leghatározottabban rábeszéllek.

Mínthogy a feszültség fölengedett, mindketten leültek.

— Igyunk valamit, — javasolta az apa.

— Egy kortyot.

— Így... hogy mondjam... barátságosan elbeszélgethetünk... Mondd, nem fog zavarni, hogy egy idegen asszony lesz...

— A lakás tágas, ha békében hagy, ha nem gátol a munkámban, még az is lehet, hogy megszeretem...

— Egészségedre.

— Egészségedre, apa.

Ricsi annak a kortynak, amit az apja töltött neki, csak a felét itta meg. Utána gondosan megtörülte a száját. A maga részéről befejezettnek ítélte az ügyet. Az illendőség tartotta féken, az a homályos sejtelem, hogy az apjának most szüksége van a jelenlétére. Egyébként gondolatai már a tanulmányai körül kószáltak.

— Tehetek valamit az érdekedben, apa?

Amaz értetlenül kapta föl a fejét:

— Tessék?

Ricsi megismételte a kérdést. A sebész idegesen simította hátra a haját. Ismét ivott, közben a szeme megakadt a Ricsi poharának fenekén szomorkodó mini adag whiskyn.

— Mondd, kisfiam, nem is vagy kíváncsi arra, hogy kit szándékozom feleségül venni?

— Igazad van, apa. Erre nem gondoltam. Tudod, még kevés gyakorlatom van a nősülésben.

A feszültség feloldódott a kacagásban.

— Mit szólnál egy vacsorához hármasan?

— Ha a napot én határozhatom meg. Tudniillik...

— Tudom, — vágott szavába az apja, — a tanulmányaid. Nézz utána.

Miután a naphan megállapodtak, a sebész megkérdezte, hol legyen a vacsora színhelye, vendéglőben, vagy...

— Nekem csak az a lényeges, apa, hogy szerdán találkozunk és legkésőbb hétkor asztalhoz ülünk. Tudniillik...

— Ma este későn jövök haza, — jelentette be a sebész félig még mindig szorongással, félig már megkönnyebbülve.

— Jó mulatást, apa! — bátorította a fiú. Hangjában elnézés és jóindulat keveredett. A küszöbről visszafordulva, biztatóan intett: „rajta, fiacskám, csak bátran” — ilyenformán.

Brigitta távozása óta ez volt az első alkalom, hogy a sebész nyugodt lelkiismerettel maradt ki, s nem hazug ürüggyel. Közérzetben, kedélyben másodpercek alatt öt évet fiatalodott. Ragyogva kopogtatott be Erna lakására:

— Az első menetet megnyertük.

Hátra volt a második, a megismerkedés.

— Nem, — rázta meg rokonszenves fejecskéjét a doktornő, — nem nálad vacsorázunk és nem is vendéglőben, ahol mindenkibe belefagy a szó, hanem itt nálam, ahol otthon érzem magam.

A kis, egyszerűbb modern lakásban a berendezési tárgyak kispolgáriás ízlés-telenségét szerencsésen ellensúlyozta a lakályosság. Amolyan meleg fészkecske volt, minden zug a tulajdonos szelídségéről és gyöngédségre való szomjazásáról árulkodott. Túl a kötelező első házasságon, mely egyben az első csalódás volt, a napi munka után ide bújtt Erna az ellenséges világ elől, ebbe a modern darabokból alkotott biedermeier meghittsége, itt támasztotta magát körül enyhén ízléstelen mintájú, viszont első osztályú tollal tömött vánkosokkal, itt védekezett sűrű műanyag függönyökkel az erős fények, a tapintatlan kíváncsiságok ellen. Az arany biedermeier, vagy az oszlopos empire óra helyét tévé foglalta el, tetején kézimunka helyett szériában gyártott op art terítő, azon meg nipppek helyett a modern szobrászatot utánzó modern kerámia. A technika változott csupán, a lelkület meg sem rezzent.

Erna, — egyébként vidékről származott Pestre, — már elszakadt a nagy magyar konyhai hagyományoktól, a szükség viszont rávezette arra, hogy egynéhány gyorsan elkészíthető étel sütését-főzését-keverését megtanulja. Maga gondoskodott vacsoráról.

Félszegen kezdődő, lassan feloldódó találkozás. Sok minden megfordult a leendő ifjú pár mindkét felének az agyában, az véletlenül sem, hogy az első akadály, inkább amolyan zavarbaejtő mozzanat Ricsi „kezit csokolomja” lesz. Minél világosabban kiderült, hogy a két fiatal rokonszenvezik egymással, annál furcsábban hatott, hogy az apa tegeződik a fiával, meg a menyasszonyával, amazok viszont magázzák egymást.

— Egy dolgot szeretnék most mindjárt tisztázni — szólalt meg Erna a vacsora végeztével — mégpedig azt, hogy a mi kapcsolatunk milyen legyen.

— Ezt hogy tetszik érteni? — tudakolta Ricsi udvariasan.

— Mint anyáé és fiué vagy mint két haveré?

— Hö-hö, — röhintette el magát a fiatalember, — anya és fiú? Az igazán nem lehet.

— Akkor, szia, — használta ki a helyzetet az orvosnő.

Ricsi arcán megjelent az úgynevezett „bajusz-mosoly”, melyben az önelé-
gültkés valamilyes zavartsággal házasodott. Habozva emelte koccintásra a po-
harát:

— Szia.

— Ezt megpecsételjük.

Az asszony áthajolt az asztal fölött, úgy csókolta meg Ricsit, aki szemérme-
sen visszacsókolt. Fülig vörösen. A pirulás tudata néhány percre megbénította.
Hogy valahogyan palástolja a jelenséget, szokása ellenére fenéig üritette poharát.

— Ünnepeünk — válaszolt apja csodálkozó nézésére. Nyomatéku újabb pohár
bort hajtott föl, gátlásai meglazultak, a nyelve megoldódott, s amire példa nem
volt, búcsúzásig ő szórakoztatta a társaságot.

Miután a házasságot megkötötték, Erna elfoglalta Brigitta hajdani szobáját,
amely pillanatok alatt átalakult rózsaszínes, félhomályos, női fészkecskévé. Új
tárgyak tűntek fel a sebész egyébként komor dolgozószobájában, megannyi szín-
folt. Az új pár ragyogott, a boldogság holdudvarként övezte őket. Ha olykor rajta-
kapta apját-mostoháját valami gyöngédségen, Ricsi elnéző tekintettel simogatott
rajtuk végig. Ha gyökeresen nem is, valamelyest kilépett zárkózottságából. Készsé-
gesebb és kedvesebb volt Ernához, mint régebben az anyjához. Nemcsak ő vál-
tozott, nemcsak a sebész, aki úgyszólván újjászületett, de maga Anna néni is. Erna
elérte nála, ami Brigittának semmiképpen nem sikerült, hogy hetenkint három-
szor jöjjön.

— Jól választottál, apa — jegyezte meg Ricsi egy alkalommal az ebédlőasztal
mellett, mikor Erna a konyhába ment salátáért.

A szüntelen ragyogást, tündöklést, amiben mindannyian önfeledten lubickoltak,
ami Ernát illeti, egy körülmény zavarta állandó jelleggel. Ricsi hajthatatlansága,
a következő ridégesség, ahogy elzárkózott az anyja elől. Ezt nemcsak rosszalotta,
valójában el sem hitte, olyannyira ellenkezett az ő természetével és meggyőződése
szerint Ricsi természetével is. Többször megpróbálta a kérdést szóba hozni, mind-
annyiszor merev ellenállásba ütközött.

— Beszéljünk másról.

— Hagyjuk ezt, Erna.

Egy alkalommal rajtakapta Ricsit, amint anyja egyik tudományos közlemé-
nyét tanulmányozta. Brigitta természetesen tovább dolgozott és eredményeit publi-
kálta. Színlelte, hogy semmit sem vett észre, de azt is átlátta, hogy a fiatalember
ellenállása nem annyira szilárd, mint ahogy mutatja. Támadott tehát, a maga
nőies, sima, hízelkedő, cicás modorában. És abban a pillanatban, amikor Ricsi már
nem prefabrikált tömönatokkal védekezett, hanem magyarázkodásba fogott, tudta,
hogy a csatát ő nyeri meg.

— Ricsikém — cirógatta —, én elismerem, hogy anyád csúnyán bánt veled, nem
volt tekintettel rád...

— Ó, aki szakmabeli! Egy ilyen értelmi színvonalú nő!

— De nem gondolod, hogy túl szigorú vagy? Hiszen megbűnhődött szegény.
És a büntetés nincs arányban a vétekekkel. Végül is sikeresen érettségiztél, sikeresen
tetted le a felvételi vizsgát, tehát anyád válása nem befolyásolta rossz irányban
a pályádat.

Ricsi maga elé nézett, ide-oda tologatta fél lábát a parketten, úgy nézte, mint
valami idegen tárgyat. Alig hallhatóan válaszolt:

— Igaz.

— Tudod, milyen az élet. Mi orvosok másoknál is jobban tudjuk. Édesanyád
már nem fiatal, Isten óvjon, de bármikor történhet vele valami szerencsétlenség.
Magad mondtad, milyen erőszakosan vezet... Csak nem akarod, hogy az életben
ne lásson többé? Vagy hogy a halottas ágyához hívjanak?

— Ne folytasd — suttogta Ricsi és tenyerével elfödte a szemét.

Mint hogy Erna nem ismerte, nem is akarta megismerni Brigittát, anya és
fia találkozóját a sebész beszélte meg. Tavasz volt, Takács Tóni a Rózsadombon
lakott, épp virágoztak az akácok meg a bodza. Miközben beállt a villa kapuja elé,
Ricsi szíve megdobbant, mikor meghallotta anyja Peugeot-ját. Egyébként csak
a márka meg a szín volt azonos, maga a kocsi új. Vörös sóder ropogott a lába
alatt, amint befelé tartott. Oldalról jött az akácillat, egyre édesebb hullámok-
ban, a szomszéd telekről.

Nem jutott ideje csöngetni, még fel sem emelte a kezét, nyílt az ajtó. Brigitta nyitotta ki. Hosszú, néma pillantással mintegy magába fogadta a fiát, csak aztán hajolt hozzá és csókolta meg. Nem úgy, mint régen, nedves hideg ajakkal, hanem melegen. Ettől meglepődött és valamivel később viszonzta a csókot, mint illetet volna. Anyja arcát beredőzte az aggodalom.

Annak ellenére, hogy öregedett, Brigitta szép volt, szebb, mint emlékeiben és másként szép, változott, dústított tartalommal, életszerűen, s nem elvontan, mint azelőtt. A változást, a meleg csókot, meg minden mást, ami a percben belefért, Ricsi amúgy gépiesen regisztrálta, csakúgy, mint a számára idegen környezetet, kezdve az előszobát díszítő trófeákon, folytatva a falra függesztett kardokon, lándzsákon, puskákon, a zsírkőből faragott kínai szobrokon. Izzó színű kaukázusi szőnyegeken lépdelt, s óvatosan ült bele a dohányszínű bőrhuzatos karosszékbe.

— Tóni bácsi hol van? — volt az első kérdése.

— Csak vacsorára jön haza, hogy ne zavarjon bennünket. Ha akarsz vele találkozni, maradj itt vacsorára.

— Miattam kár volt távol maradnia. Én nem haragszom rá.

Brigitta ügyesen kikerülte a veszélyes témát, hogy Ricsi kire haragszik, kire nem:

— Van időd dönteni, hogy velünk vacsorázol-e vagy hazamégy. Addig beszéljünk. Egyébként mindent tudok rólad.

— Én is rólad — kottyantotta ki a fiatalember. — Minden publikációdát olvastam. Az utolsó rendkívül érdekelt.

Egy perc, s mintha közben nem múlt volna el több mint két év, anya és fia elmerült a matematikában. Súlyos léptek zajára eszméltek rá, hogy estére jár az idő. Ricsi udvariasan felpattant ültéből, úgy várta az ajtó nyílását és a házigazda megjelenését.

Takács Tóni barátságosan nyújtotta széles, az ízeknél angolbajusz-szerű szőrpamacsokkal ékes kezét:

— Örülök, hogy látlak, édes öcsém.

— Én is örülök, Tóni bácsi.

— Nem kínáltad meg semmivel? — kérdezte megdöbbenően a feleségétől, aki már nyitotta a bársekénytet és hozta a whiskyt meg a jégkockákat.

— Ugy elmerültünk a beszélgetésben — szabadkozott Brigitta — hogy a kínálásról tökéletesen megfeledkeztem.

Takács Tóninak szemlátomást jót tett a házasság. Majdhogynem a kétszeresére duzzadt, a tokája már-már rácsúszott az ádámcsutkjára. Rosszallóan csóválta meg a fejét:

— Amit ma megihatsz, ne halaszd holnapra.

Nyomatékul a szentenciához, egy hajtásra magába döntötte a vizespohárnyi whiskyt és már nyújtotta felesége felé a poharat.

— Te meg mit szerénykedsz, édes öcsém? — fordult Ricsihez, aki szokása szerint épp csak egy vékonyka kortyot hörpintett a bőven mért italból.

— Még tanulnom kell ma, tisztán akarom tartani az agyamat.

— Nem erőltetlek, Ricsi. De azt hiszem, hogy egy olyan ünnep, mint a mai, feloldoz minden fogadalom alól. Vagy neked nem ünnep, hogy két év után ismét látod az anyádat, akit állítólag úgy imádtál, mint egy istent?

Brigitta bátorítón biccentett a fiára. Amaz hirtelen elhatározással, ujjni híján, a pohár egész tartalmát felhajtotta és kitörő kacagással dőlt vissza a székebe. Anyja meg Takács Tóni vele kacagott. Egyikük sem tudta, min mulat.

— No — mondta Takács Tóni — ezzel, azt hiszem, el is dőlt, hogy velünk vacsorázol. Még egy pohárral?

— Nem, köszönöm.

— Ne erőltesd, Tóni.

— Mit akarsz a vacsorához, bort vagy sört?

— Nem tudom — tárta szét a karját a fiatalember —, sosem iszom alkoholtartalmú italt vacsorához.

Takács Tóni a combjára csapott, hogy csak úgy csattant:

— De szépen mondtad! Alkoholtartalmú italt! He — röppentett egy röhintést a megjegyzés után. — He! — ismételte meg a mutatóujjat fejcsoválva.

Brigitta ugyan nem tartott lépést új férjével az ivásban, de nem is maradt el sokkal mögötte. Még egy-két korty, egy-két mondat, aztán a házigazda felállt:

— A családhoz tartozol, Ricsi — mondta —, remélem nem veszed sértésszámba,

hogy a konyhában eszünk. Tudod, ott minden kéznél van. Ha idebent derül ki, hogy ez vagy az hiányzik, ki kell menni, vagy a konyhába, vagy a kamrába.

Brigitta valami biccentésformával fordult a férje felé, aztán egyetlen szó magyarázat nélkül kiment a szobából. Takács Tóni jövődó tervei felől faggatta a fiatalembert. A válaszra, hogy elméleti fizikával szándékozik foglalkozni, kissé félrehúzta a száját, véleményét viszont megtartotta magának.

Gongütés hallatszott, mélabúsan, tompán, eloszlón.

— Végre — szökkent talpra Tóni korpulenciájához képest váratlan mozgékony-sággal. Atkarolta a lassan kászálódó fiatalembert, úgy noszogatta gyorsabb menetelesre.

Brigitta kipirult arccal várta őket a terített asztal előtt, a frissensültek füstösen zamatos illatában, kezében villa.

— Te oda ülsz! — mutatott az egyik székre.

Ricsinek majdhogy el nem csordult a nyála, felgerjesztették az illatok, fel a látvány, a különféle saláták, sajtok tömege.

— Adhatom? — kérdezte, s már oda is rakott a férje tányérjára egy jókora szelet tarját, egy másikat Ricsinek, a harmadikat magának. Takács Tóni, mint a bűvár a vízben merült el az evésben. Csak időnként pillantott föl, egy-egy cuppanás, s elégedett morgás erejéig. Hirtelen megfagytak a vonásai. A fagy ennyi vörösséggel párosulva bizarrul hatott. Eddig a paradicsom- meg a hagymasalátából evett, a fejes salátát alig kóstolta meg, tányérjára rakta a villáját.

— Megint kifelejtetted belőle a fokhagymát.

Megállapításként mondta, nem támadón, nem szemrehányón, Brigitta mégis belepirult, s úgy ugrott a konyhaszekrényhez, ahol a fűszereket tartották, mint akibe tüt szúrtak.

— Persze — magyarázta Ricsinek a házigazda — ezzel a fokhagymaporral már nem az igazi. Anyád kítúnó salátákat csinál, a fokhagymáról azonban mindig megfélemedezik. Elvégre senki sem tökéletes. Még ő sem. Pedig...

A további mondandót szétmorzszolták a fogai.

Ricsi az anyjára nézett, anélkül azonban, hogy anyja észrevette volna. Szeme a férje tányérján, szórakozottan evett, talán a falat ízét sem élvezte. Mihelyt a tányér kiürült, kapta a villát, újabb frissensültet szúrt rá, Takács Tóni még le sem nyelte az utolsó falatot, már ott gőzölgött előtte az újabb ennyivaló.

— Ebből egyél, Toncsikám — fuvolázta Brigitta és az uborkasalátára mutatott. — Ebből nem felejtettem ki a fokhagymát. Különben is primör.

— Hümmmm — mordult föl Tóni —, nagyszerű anyád van. Én vagyok a világ legboldogabb embere. — A gyomrára ütött és öblösen felkacagott — meg is lát-szik rajtam.

— És te? — szerette volna kérdezni az anyját a fiatalember. Inkább ivott a sűrű vörösborból, amiről Tóni az előbb elmagyarázta, milyen úton-módon jutott hozzá. Ilyen bort legfeljebb milliomosok isznak, közülük is csak azok, akiknek a pénzszerezés nem tompította el az ínyét.

Tóni jókedve az elfogyasztott húsok arányában növekedett, s bár iparkodott védekezni ellene, Ricsire is átragadt. Hangosabban beszélt, mint szokása volt, s néhányszor rohamszerűen robbant ki a kacagása.

— Te, Brigitta és te, Ricsi, ti nem is tudjátok, milyen boldog vagyok, hogy így együtt látlak benneteket, egy asztalnál, jókedvben, anyát és fiát. Nem tudjátok, mert nem látjátok, hogy az én — kissé parasztias külsőm, a nagy hangom, — mennyi érzést takar. Nekem fáj, hogy ti nem találkoztok, s hogy ennek vég-eredményben én vagyok az oka. Furdalt a lelkiismeret. Bizony. Ha nem is szól-tam róla, szenvedtem. De most boldog vagyok, és hogy még boldogabb legyek, pezsgőt bontunk.

Három lépéssel a frizsidernél termett, fűrge ujjal bontotta ki a dugót óvó dróthálót, hogy a dugó puskagolyóként pukkanjon fel a mennyezetre, ugyanak-kor már töltötte is a poharakat.

Együtt tértek vissza a szobába, együtt ültek le, Tóni szivarra gyújtott, hátra- vetette magát a karosszékben, s szinte büszkén fújta a levegőbe a lilás, fátyol- szerű szivarfüstöt. Hogy jobban érezze magát, begyakorlott mozdulattal lerúgta mindkét cipőjét, lábujjait megtornáztatta. Elmondott néhány történetet munka- helyéről, aztán monológyszerűen, szavait ugyanis senkihez sem intézte, megszólalt:

— Most egy jó erős fekete volna jó. Az bizony. Egy jó erős fekete.

— Mindjárt lesz — pattant föl a fotelből Brigitta. Nem egyenesen az ajtóhoz ment, apró kerülőt tett, a férje felé. Ricsi szemérmesen félrenézett, azt hitte, valamilyen házastársi gyöngédség következik. Egy perccel később megértette, hogy a kerülő célja a cipő volt. Tóni lerúgott cipőit. Azokat vitte ki egyúttal. Mint ahogy a papucsokat a feketével együtt hozta be.

A whisky, a vörös bor, a tömérdek étel ködein keresztül Ricsi, mint egy látomást érzekelte azt, ami a cipővel meg a papuccsal történt. Olyanszerű zavar fogta el, mint amikor belezavarodott az összeadásba, előtte a hosszú számoszlop, a tizedik vagy a tizenkettedik számnál elvesztette a nyomot.

Éjjél után érkezett haza. Két kérdő, két izgatott arc fogadta. Számonkérő, gyanakvó, bizonytalan csend.

— Kellemes volt — mondta — csak egy kicsit többet ittam a kelleténél.

— HálIstennek, hogy jól telt az estéd — kapta el másnap Erna. — Ugye kár lett volna tovább durcáskodni. Nem illik hozzád. Történt, ami történt, ő is ember. Örülök, hogy kibékítettek benneteket. Nem is vagy hálás?

Eltolta magától, mert valami megütötte a szemét. Ricsi csakugyan nem úgy viselkedett, mint aki hálás.

— Kár volt elmennem — vallotta a fiatalember tompán — azelőtt legalább megvoltak az illúzióim.

Oly váratlanul érte a vallomás, hogy Erna ötlet, gondolat híján, pusztán az ösztönére hallgatva, hevesen magához szorította Ricsit, minden idegével érezte, hogy szenved, s nem értette, mi lehet a szenvedés oka. Tudta, hogy vigasztalásra szorul.

— Mondd! Mondd! — sürgette. — Történt valami? Rosszul élnek? Anyád boldogtalan?

— Nem, éppen az, hogy nem.

— Dehát, akkor?

— Szereti azt az embert, pedig cselédet csinált belőle. Az én anyámból, akit úgy tiszteltem, mint egy istent.

— Cselédet — ismételte meg és lassan, lehajtott fejjel kiment a szobából.

(V é g e)

Anti-Exodus

először bokáig
térdig süllyedsz
iszapnál mohóbb közegben

észrevéílen
húznak a mélyig
„bőségéd” hormonzavarai

hol nincsen mélység
csak tilalom
a szenvedésben való
osztózásra

az emberi törvény
termeszek szokásaivá
bolydult

nem hiszed többé
rejtett hatalmú
szertartásainkat

az ideiglenesség lábában
rothadó idő
megmérgezi léted

ha gyökereid forrása
többé nem öntöz

PÁLÓS ROZITA

Oly egyszerű itt minden

Sokat vársz az élettől,
de az élet is tőled,
amíg el nem fogyasztod
betegági befőtted.

Oly egyszerű itt minden:
a sírod mindig nyitva,
csupán por kell békédre
és béke poraidra.

FALU TAMÁS

Jegyzet egy verseskönyvre

Hideg világ.
De tisztább,
mint a te orvul-szerzett békéd.

GRÓF JÓZSEF